

KỶ THI TỐT NGHIỆP TRUNG HỌC PHỔ THÔNG NĂM 2010
Môn thi : NGỮ VĂN - Giáo dục trung học phổ thông

I. Phần chung cho tất cả thí sinh (5,0 điểm)

Câu 1 (2,0 điểm)

Nêu những nét chính về cuộc đời và sự nghiệp văn học của nhà văn M. Sô-lô-khốp.

Câu 2 (3,0 điểm)

Hãy viết một bài văn ngắn (khoảng 400 từ) trình bày suy nghĩ của anh/chị về lòng yêu thương con người của tuổi trẻ trong xã hội hiện nay.

II. Phần riêng - Phần tự chọn (5,0 điểm)

Thí sinh chỉ được làm một trong hai câu (câu 3.a hoặc câu 3.b)

Câu 3.a. Theo chương trình Chuẩn (5,0 điểm)

Phân tích nhân vật Việt trong truyện ngắn *Những đứa con trong gia đình* của Nguyễn Thi (phần trích trong *Ngữ văn 12*, Tập hai, NXB Giáo dục - 2008)

Câu 3.b. Theo chương trình Nâng cao (5,0 điểm)

Phân tích đoạn thơ sau trong bài *Sóng* của Xuân Quỳnh :

*Dữ dội và dịu êm
Ồn ào và lặng lẽ
Sóng không hiểu nổi mình
Sóng tìm ra tận bể*

*Ôi con sóng ngày xưa
Và ngày sau vẫn thế
Nỗi khát vọng tình yêu
Bồi hồi trong ngực trẻ*

(*Ngữ văn 12 Nâng cao*, Tập một, tr.122 - 123, NXB Giáo dục - 2008)

BÀI GIẢI GỢI Ý

I. PHẦN CHUNG CHO TẤT CẢ THÍ SINH (5,0 điểm)

Những nét chính về cuộc đời và sự nghiệp văn học của nhà văn Nga M. Sô-lô-khốp.

a. Yêu cầu về kiến thức :

Mi-kha-in A-lếch-xan-đrô-vích Sô-lô-khốp (1905 – 1984) là nhà văn Xô viết lỗi lạc, được vinh dự nhận giải Nô-ben về văn học năm 1965, được liệt vào hàng những nhà văn lớn nhất của thế giới thế kỉ XX.

- Sô-lô-khốp sinh tại thị trấn Vi-ô-sen-xcai-a thuộc tỉnh Rô-xtốp trên vùng thảo nguyên sông Đông. Ông tham gia công tác cách mạng tại quê hương từ khá sớm : thư kí ủy ban thị trấn, nhân viên thu mua lương thực, tiểu phỉ.

- Cuối năm 1922, Sô-lô-khốp đi Mát-xcơ-va, không tiếp tục theo học được, ông phải làm nhiều nghề để kiếm sống : thợ đập đá, khuân vác, kể toán. Thời gian rảnh rỗi, Sô-lô-khốp dành cả cho việc tự học và đọc văn học.

- Năm 1925, Sô-lô-khốp trở về quê.

Năm 1926, ở tuổi 21, Sô-lô-khốp in hai tập truyện ngắn là "*Truyện sông Đông*" và "*Thảo nguyên xanh*", gồm 21 truyện ngắn. Đề tài chính của các truyện này là cuộc đấu tranh khốc liệt ở vùng sông Đông thời nội chiến.

Từ năm 1925, ông đã bắt tay viết tác phẩm tâm huyết nhất của đời mình : tiểu thuyết "*Sông Đông êm đềm*". Cuốn tiểu thuyết được in dần từng phần, vượt qua nhiều trắc trở, hồn thành vào năm 1940 (4 quyển, 8 phần) và lập tức được trao Giải thưởng Quốc gia.

Câu 2.

Con người ta được sinh ra, được sống trên đời đã là một hạnh phúc lớn lao, nhưng có lẽ được sống trong lòng của những người khác còn là hạnh phúc lớn lao hơn nữa. Điều em muốn nói tới ở đây chính là cảm giác yêu thương và được yêu thương. Có lẽ yêu thương chính là hạnh phúc lớn nhất của con người!

Tình yêu thương là mọi thứ tình cảm tốt đẹp mà con người ta dành cho nhau, có tình cảm gia đình, tình cảm bè bạn,... thậm chí là đối với những người ta không hề quen biết. Nó có thể là thứ tình cảm được vun đắp, xây dựng trong một thời gian dài, nhưng cũng có thể chỉ là một niềm thương cảm chợt trào dâng khi ta gặp một

hoàn cảnh nào đó. Nhưng dù với bất cứ biểu hiện nào thì tình yêu thương cũng luôn mang lại những điều kì diệu riêng cho cả người cho đi và nhận về nó. Cái hạnh phúc mà tình yêu thương đem lại cho cuộc sống là dành cho cả 2 phía. Người cho đi yêu thương được nhận một cảm giác ngọt ngào, êm dịu và bình yên. Và hầu như là họ cũng sẽ nhận lại được tình thương từ người mình vừa trao tặng. Người được nhận yêu thương thì có thể nhận được rất nhiều. Đối với một đứa trẻ thì đó có thể là nguồn nuôi dưỡng tâm hồn, suối nguồn tươi mát ươm mầm cho một trái tim nhạy cảm. Cũng có thể là sức mạnh cảm hóa, bến bờ quay lại đối với một bước chân lầm lỡ.

Tình yêu thương là những rung động giữa con người với con người, là lực hấp dẫn kéo con người ta xích lại gần nhau, tạo thành khối thống nhất. Nếu cuộc sống không có yêu thương thì mối liên kết sẽ vô cùng lỏng lẻo, có thể đứt gãy bất kì lúc nào. Và sẽ thật là một thảm họa nếu như thế giới ở trong tình trạng ấy. Rất có thể sẽ là chiến tranh, là chết chóc, bởi một khi yêu thương không tồn tại thì lòng nhân đạo có thể bắt nguồn được từ đâu nữa? Khi ấy hạnh phúc sẽ ko thể tồn tại được nữa!

Yêu thương đem lại hạnh phúc cho nhân loại! Vì vậy hãy dành tình thương của mình cho mọi người thật nhiều. Có thể chúng ta sẽ nhận lại được tình thương từ họ, hoặc có thể không, nhưng điều đó không quan trọng, vì chỉ cần yêu thương tồn tại trong ta thì ta đã có được hạnh phúc. Bởi yêu thương chính là hạnh phúc của con người!

Với tuổi trẻ hiện nay trong môi trường toàn cầu hóa giao tiếp con người càng rộng thì lòng yêu thương cần được mở rộng ra hơn, đó là động lực để chúng ta hợp tác cùng nhau nâng cao hiểu biết, tích cực cải thiện cuộc sống con người, chỉ có yêu thương mới xoa dịu những ngăn cách giàu nghèo, những bất đồng nghi kỵ. Tạo ra thế giới hòa bình, hạnh phúc, văn minh và giàu mạnh.

II. PHẦN RIÊNG – PHẦN TỰ CHỌN (5,0 điểm)

Câu 3.a.

I) Yêu cầu: Học sinh biết làm bài văn nghị luận phân tích những đặc điểm của nhân vật trong tác phẩm tự sự, bố cục chặt chẽ, văn viết trong sáng.

II) Bài làm thể hiện những ý chính :

1. Nguyễn Thi (1928 – 1968), là cây bút văn xuôi hiện thực xuất sắc trưởng thành trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước. Ông đặc biệt thành công với những tác phẩm viết về đất và người Nam Bộ. *Những đứa con trong gia đình* đã thể hiện rõ điều đó. Đặc biệt nhân vật Việt được tác giả khắc họa thật sinh động và giúp người đọc cảm nhận được vẻ đẹp của tuổi trẻ Việt Nam trong thời chống Mỹ cứu nước.

2. Phân tích nhân vật Việt :

a) Việt – chàng trai Nam Bộ mới lớn với những phẩm chất hồn nhiên :

- Giữ trong mình cái ná thun từ thuở nhỏ dù đã cầm súng đi đánh giặc.

- Khi bị thương nặng trong đêm tối giữa rừng sâu, không sợ chết mà sợ ma.

- Tranh giành với chị Chiến từ việc đi soi ếch đến việc lập chiến công, giành đi bộ đội với chị.

⇒ Việt là một hình ảnh sinh động của tuổi trẻ Việt Nam trong cuộc sống đời thường những năm kháng chiến chống Mỹ.

b) Việt – mang tình cảm gia đình sâu nặng, sâu sắc :

- Thương mẹ, thương chị, thương chú Năm. Qua dòng hồi tưởng của Việt, hình ảnh người mẹ đã mất đã hiện lên qua người chị. Thương chị nhưng tính còn trẻ con nên giấu chị với đồng đội.

⇒ Tình yêu thương của Việt đối với mẹ, chị là vô bờ bến, đó là động lực giúp Việt cầm súng đánh giặc để trả thù nhà.

c) Việt – mang phẩm chất người anh hùng :

- Gan góc, chiến đấu với tất cả sức mạnh thể chất và tinh thần, với ý chí và truyền thống của gia đình cách mạng.

- Dũng cảm cùng chị bắn cháy tàu giặc.

- Dù bị thương nặng, đói khát, dù tỉnh dù mê, dù kiệt sức vẫn sẵn sàng chiến đấu.

⇒ Việt mang phẩm chất anh hùng cách mạng của thanh niên thời chống Mỹ cứu nước.

III) Qua dòng hồi tưởng của chính nhân vật Việt, nhà văn Nguyễn Thi đã khắc họa thành công nhân vật Việt với những phẩm chất đẹp đẽ: trẻ trung, tình yêu thương gia đình sâu nặng, gan dạ. Việt thật đáng yêu nhưng cũng rất mực dũng cảm anh hùng. Nếu câu chuyện của gia đình Việt là một “dòng sông”, thì Việt là “khúc sông sau”. Việt tiếp nối truyền thống yêu nước của cha ông, của dân tộc Việt Nam trong thời đại chống Mỹ cứu nước.

Câu 3.b.

Thí sinh có thể trình bày theo những cách khác nhau. Tuy nhiên, nên có những nội dung cơ bản sau đây:

- Giới thiệu vài nét về nhà thơ Xuân Quỳnh : nhà thơ nữ tiêu biểu của thế hệ các nhà thơ trẻ thời kỳ chống Mỹ; thơ nói lên tiếng lòng của một tâm hồn phụ nữ nhiều trắc ẩn, hồn nhiên, tươi tắn, chân thành, đắm thắm và luôn da diết trong khát vọng về hạnh phúc đời thường.

- *Sóng* là một trong những bài thơ tiêu biểu cho phong cách nghệ thuật của thơ Xuân Quỳnh.

- Đây là khổ một và hai của bài thơ, thể hiện cảm nhận của nhà thơ về khát vọng tâm hồn của người phụ nữ trong tình yêu.

- Tình yêu là cây đàn muôn điệu gảy lên muôn bản nhạc tình, có khi trầm bổng thiết tha, có khi nghẹn ngào đau đớn, cũng có khi e ấp, nũng nịu, dễ thương. Trong bài thơ *Sóng*, tình cảm của nhân vật "Em" cũng biến thiên như thế!

- *Sóng!* – là một hình tượng ẩn dụ, là phương tiện bộc lộ tình cảm của nhân vật "Em":

*"Dữ dội và dịu êm
Ồn ào và lặng lẽ
Sông không hiểu nổi mình
Sóng tìm ra tận bể"*

- Nhà thơ sử dụng những cặp từ ngữ đối lập để diễn tả những trạng thái tâm hồn trái ngược nhau, giằng xé nhau, buồn vui lẫn lộn trong tình yêu.

- *Sóng* và *bể* cũng là hai hình ảnh đối lập, được dùng để thể hiện hai không gian có tính chất rộng lớn và nhỏ bé. Còn "*Sóng*" là hình tượng thể hiện tình cảm đang rạo rực trong trái tim người con gái và nói lên khát vọng của tâm hồn trong tình yêu: vươn lên để thể hiện cái lớn lao của tình yêu. Tâm hồn con người là một cõi mệnh mông vô tận. Làm sao ta có thể đi xuyên suốt hết cái cõi vô tận ấy. Và ngay chính trong lúc cõi lòng đang bùng lên ngọn lửa yêu thương thì cô gái trẻ lại càng trầm trở, băng khuâng, khắc khoải, dằn vặt với chính lòng mình. Phải vượt khỏi cái giới hạn chật hẹp này, phải lao mình vào chân trời bao la, những miền vô tận để hiểu rõ lòng mình. Con sóng đã rời bờ ra đi, đi thật xa, cố tìm hiểu và soi mình với những con sóng khác để biết được sự huyền diệu của tình yêu, mà hiện tại đối với sóng vẫn còn là một bí mật.

- Một nhà thơ Pháp đã từng khẳng định: "tình yêu là điều mà con người không thể hiểu nổi". Và thế rồi con sóng vẫn đi tìm mãi, tìm mãi:

*"Ôi con sóng ngày xưa
Và ngày sau vẫn thế
Nỗi khát vọng tình yêu
Bồi hồi trong ngực trẻ"*

- *Ngày xưa*, *ngày sau* là hai từ ngữ mang tính chất ẩn dụ, thể hiện thời gian quá khứ và tương lai. Nó được sử dụng theo cách thức tương phản để khẳng định: *sóng*, khát vọng tình yêu của người phụ nữ, là khát vọng vĩnh hằng không thay đổi dù trước kia, hiện tại và sau này.

- Đến khổ thơ này, nhà thơ đã khẳng định một cách tường minh: *con sóng* chính là biểu tượng của nỗi khát vọng tình yêu, nhất là tình yêu của tuổi trẻ. Tuy nhiên có lẽ *ngực trẻ* là hai từ chưa chín, bởi vì dù trẻ hay già thì tình yêu thực sự vẫn luôn nồng nàn, say đắm và dữ dội như nhau.

- Tuy chỉ là hai trong số chín khổ thơ của bài thơ nhưng đoạn thơ là một khúc dạo đầu đầy ấn tượng để nói lên khát vọng tâm hồn của người phụ nữ trong tình yêu. Hình tượng sóng trong hai khổ thơ này vẫn để lại trong lòng người đọc những ấn tượng sâu đậm về sự mãnh liệt của tình yêu.

Lý Thục Trang
(Trường THPT Thành Nhân)